

MALMÖ HÖGSKOLA

Framgångsrika brottartjejer oroar gubbväldet

Kutte Jönsson & Helena Tolvhed

Malmö högskola

Kvinnor är en självklar del av idrotten, eller? Tja, idrotten är en spegelbild av samhället i övrigt, har vi lärt oss, och männen ligger fortfarande steget före i det verkliga livet. Så vad kan man vänta sig? Och det kommer med jämna mellanrum upp till ytan incidenter som tyder på att gubbväldet fortfarande regerar svensk idrott, Karin Mattsson till trots. Aktuellt just nu är striden i Svenska brottningsförbundet mellan två unga brottartjejer med ambitioner och medaljpotential och gubbarna i förbundsledningen som inte riktigt tycker om när någon kommer och ställer krav – och särskilt inte när det är kvinnliga idrottare.

Konflikten mellan Ida-Theres Karlsson och Helena Allandi och, som det ibland förefaller, resten av förbundet men framför allt dess ledning, har fått omfattande mediatäckning, men debatten har företrädesvis förts på ett ytligt plan. Ett exempel på det är SVTs nye Albert, oraklet Jonas Karlsson, somoreflekterat och aningslöst tagit strid på gubbsidan mot Karlsson och Allandi. Idrottsforskarna Kutte Jönsson och Helena Tolvhed anlägger genus- och maktaspekter i sin analys av konflikten, och slår fast att kvinnor som idrottar i en traditionellt manligt kodad idrott har svårt att hävda sina rättmätiga intressen. Författarna pekar också på det märkliga förhållandet att ett elitidrottsförbund väljer att förpassa sina främsta representanter in i skamvrån – för att de är för bra!

Kvinnors idrottande har alltid ifrågasatts. I själva verket är kanske idrotten det sista kvarvarande området i samhället där könsstereotypa värderingar alljämt har ett starkt inflytande.

Höstens inflammerade konflikt inom svensk brottning är det senaste exemplet på hur värderingar som enkelt skulle kunna avfärdas som i bästa fall konservativa och i värsta fall öppet sexistiska, fortfarande är idrottspolitiskt gångbara i någon mening.

I konfliktens epicentrum stod dambrottarna Ida-Theres Karlsson och Helena Allandi mot det svenska brottningsförbundet och delar av sportmedia.

Konflikten som rullades upp är intressant – inte minst ur ett genusperspektiv.

Karlsson och Allandi anklagades för att mobba sina landslagskollegor. Givetvis en allvarlig anklagelse, som, om den varit sann, naturligtvis bör följas upp.

Problemet var bara att de brev från landslagskollegorna där dessa anklagelser uttrycks, var och är belagda med sekretess. I Metro (27/10) hävdade dessutom Ida-Theres Karlsson att det inte är kollegorna i landslaget som ens skrivit breven, utan "gubbar, pappor och ordföranden". Mediedebatten ger inte heller vid handen om att det skulle ha rört sig om mobbing i vanlig mening, utan snarare om att Karlsson och Allandi uppvisat "bristande social kompetens" och varit för "brutala" på träningarna.

Det är emellertid inte en alltför djärv misstanke att "problemet" snarare bottenar i att Karlsson och Allandi utmanar de gränser som kvinnliga respektive manliga elitidrottare förväntas att hålla sig inom. Flera uttalanden i medierna tyder på att det mycket väl kan förhålla sig på det viset. Till TT (25/10) bemötte exempelvis Karlsson mobbinganklagelserna med att säga: "Vi tar i hårt, men det här rör ju en kraftsport. Om någon av tjejerna tycker att vi tar i för hårt så kanske det är de som tar i för lite i stället."

Anta att samma sak hade sagts av en manlig brottare. Knappast någon skulle då reagera över den "tuffa" attityden, och framför allt skulle det inte ha betraktats som "mobbing". Vi talar trots allt om en individuell sport, och om elitidrottare vars idrottsutövning syftar till någonting annat än blott en trevlig social samvaro.

Men brottningsförbundet ser det som mobbing. Och konsekvensen blev att man som en omedelbar åtgärd utestängde Karlsson och Allandi från landslaget. En möjligen mer relevant fråga att ställa i det här sammanhanget är snarare vad de övriga dambrottarna har i landslaget att göra. Det är, åtminstone delvis, med skattemedel landslaget finansieras, och det torde därför vara rimligt att ställa mycket höga krav på de brottare som tas ut till landslaget. Men detta är en fråga som överhuvudtaget inte togs upp i debatten.

I stället förespråkade SVT:s sportkrönikör Jonas Karlsson i sin krönika i Sportspegeln (22/10) en helt annan linje. Han menade att Karlsson och Allandi, båda starka olympiska medaljkandidater, bör bestraffas med att stängas av över OS 2008. Viktigare är att kollektivet har det bra, än att man skickar de bästa brottarna.

På samma sätt betonade Håkan Guståv, viceordförande för Svenska Brottningsförbundet, i TV4:s Nyhetsmorgon (26/10), vikten av att "alla" ska dela den "syn" som finns inom svensk brottnings. Under samtalet kallade Guståv konsekvent de båda brottarna (19 och 23 år gamla) som satt brevid honom i soffan för "flickorna", ett tydligt exempel på det sportforskaren Rod Brookes har kallat för "infantilisering" av kvinnliga idrottare.[1]

Såväl brottningsetablissemangen som tv-sportens Jonas Karlsson har emellertid fått visst mothugg. I en debattartikel i Aftonbladet (29/10) riktade sociologen Peter Söderström kritik mot Jonas Karlssons utspel. I artikeln reser han bland annat frågetecken kring varför Karlsson "så tydligt" stödjer endast den ena parten i konflikten. Och han fortsätter: "Om Jonas Karlsson har rätt att Allandi och Karlsson förtrycker landslagskollegorna och hindrar deras utveckling så är ställningstagandet i tv viktigt, men då måste frågan ställas om Jonas Karlsson/tv-sporten också kommer att ta ställning på liknande sätt när det gäller den manliga idrottssfären?"

Frågan är givetvis rimlig att ställa. Skulle samma debatt ha uppstått om det rört sig om manliga brottare? Förmodligen inte! Tvärtom förefaller en viss grad av pennalism och "initiationsriter" ofta betraktas som en självklar, disciplinerande del i idrottens manliga fostran.[2]

Dambrottarna själva menar att konflikten främst handlar om att sporten är tydligt mansdominerad och att det råder ett "gubbvälde" inom brottningsetablissemangen där dambrottningen inte tas på allvar. Det ligger nog mycket i det. Brottnings är, i likhet med andra kraftsporter, kraftigt maskuliniserad. Kvinnor som beträder denna minerade mark sätter därmed sin "kvinnlighet" på spel.

SVT:s Jonas Karlsson späder utan tvekan på dessa attityder, när han säger att de utpekade brottarna "riskerar att förstöra utvecklingen för svensk dambrottnings". Är det några som skapar en sådan risk, så är det väl de krafter som aktivt hindrar dem från framtida tävlan.

Vad man också indirekt säger, är att seger inte betyder mest. Det är i sig en ganska anmärkningsvärd uppfattning inom en elitidrott.

Men här finns andra intressen att bevaka och bevara: en genusordning, som kanske blir som allra tydligast just inom idrotten.

Historien uppvisar många exempel på motstånd mot kvinnligt idrottande, inte minst inom idrotter som i likhet med brottning är starkt förknippade med traditionella manlighetsideal; präglade av fysisk närkamp, svett och muskelkraft. Kvinnors utövande av brottning hotar därför också en av genusordningens grundläggande principer: att skilja det manliga från det kvinnliga.

Det förefaller som om kvinnors idrottande helst bör vara lite på lek, ett sätt att umgås där den sociala samvaron är viktigare än resultaten.[3] Kanske är det här roten till "problematiken" kring Allandi och Karlsson står att finna: för dessa båda brottare är idrottandet på blodigt allvar – de vill bli bäst och de hymlar inte med det.

Noter

[1] Rod Brookes, *Representing sport*, London 2002, s. 130.

[2] Michael A. Messner & Donald F. Sabo, *Sex, Violence and Power in Sports. Rethinking Masculinity*, Freedom Calif. 1994; Jesper Fundberg, *Kom igen gubbar! Om pojkfotboll och maskuliniteter*, Stockholm 2003; se även <http://www.idrottsforum.org/features/hockeymachoism/hockeyskandalen.html>

[3] se till exempel Susan K. Cahn, *Coming on strong. Gender and sexuality in twentieth-century women's sport*, Cambridge, Mass. 1995.

Copyright © Kutte Jönsson & Helena Tolvhed 2006